

REDACTIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr 8

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor., pe 1/2
an 10 cor.; pe 1/4 de an
5 cor.; pe 1 lună 2 cor.
Zil de Duminecă pe an
— 4 coroane. —
Pentru România și
trăinătate pe an:
40 franci.

Manuscripte nu se napolază

ADMINISTRAȚIA:

Arad, Deák Ferencz-u. Nr 8

INSERȚIUNILE:

de un șir garmond; prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.,
de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Scrisori nefrancațe nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Manevre „patriotice“.

(*) In parlamentul din Budapesta a venit în discuție în zilele trecute chestia teritoriului vamal deosebit, adusă în desbatere în baza unei adrese, a numitei capitale, prin care se cerea parlamentului, ca să ia o hotărâre în sensul desfacerei de Austria, în ce privește raporturile economice.

În giurul acestei chestiuni s'a pornit o întreagă serie de discursuri și pledări pentru, — și cu fețele infierbentate aprobau „patrioticii părinți ai patriei“ cererea budapestanilor.

Cu tactul său diplomatic mult lăudat, primul-ministru a luat cuvântul, ca să combată cererea respectivă, nu însă arătându-i ignominia, ci spunând că nu este nici timpul, nici împregiurările actuale nu permit o astfel de schimbare radicală în raporturile dintre cele două jumătăți ale monarhiei.

Modul dulceag de a proceda în asemenea cazuri al dlui Széll, cu drept cuvânt i-se socotește primului-ministru de un talent, un dar dumnezeesc, cum zice „Pesti Napló“, — deși, talentul fără noroc...

„Budapesti Hirlep“, într'un prim articol se ocupă de politica vamală — din același incident al discuției în parlament a adresei budapestanilor — și ajunge să constate și el, că o separațiune teritorială vamală nu poate fi astăzi justificată în nici un chip pe baza transacțiunii și păstrându-se neștirbit arangementul dualist, ori-care ar fi situația în Austria.

Cu toate acestea, modul preventor cum tratează guvernamentalii adresa din chestie, pe de-o parte, — ear pe de altă parte pledarea presei opoziționale și călduroasa spriginire în parlament din partea opoziției a adresei budapestanilor, ne îndreptătesc să vedem în toată afacerea o — manevră „patriotică“, și anume:

Guvernul și guvernamentalii iau o astfel de atitudine față cu cererea opoziției, încât lasă a se bănuși, că este justificabilă întru-cât-va cererea ei. Apoi, pune acesteia în vedere, că nefiind astăzi sosit timpul pentru o astfel de schimbare în raporturile cu Austria, — se pregătește totuși pentru viitor o asemenea deslegare. Deci, cei porniți „razna“, cum s'ar zice, să continue înainte același drum.

Print'r-aceasta dl Széll încurajează „o pornire populară“ între șovinisti, și totodată caută să infrice pe Austria: că li-se pregătește „hapul amar“!

Este aceasta o condamnabilă manevră, de a încuraja porniri greșite și de-a ațța mișcări pătimase, pentru a presiona.

Politica șovinistă însă presintă totodată, în forma și categoria în care ne ocupăm de dinsa și simptome de degenerare, de încurajare de sus a unei direcții nepermise în păturile de jos.

Au început comitatele și municipiile, cari suportă la krivăniade fără a se revolta, au început ca în loc de a-și vedea de gospodărie, să

facă... politică. Politică ofensivă șovinistă intransigentă!

Au început comitatele, să ceară strimtorarea Austriei și de altă parte oprimarea și îngrădirea din ce în ce mai mult a naționalităților din patrie.

Ear la toate acestea, măritul guvern zimbește binevoitor și spune, că încă nu se poate! Și se întărește astfel în masele șoviniste credința atotputerniciei maghiare.

Când o încercare sau o pornire șovinistă ajunge plouată, sau cu coarnele rupte, presa maghiară trece superficial peste pățanie, falsificând chiar starea de lucruri. Ca și bunăoară cu ocazia luptei dela congregația din Arad, când rapoartele ziarului maghiar dau pe jumătate numărul voturilor Românilor și dublate voturile maghiare.

Așa că pentru șovinist nimic nu e real, decât fantasmagoriile sale proprii.

Aceste manevre însă, numai la rezultat bun nu pot duce. Căci prea marea încredere în sine și necunoașterea forțelor ce se vor pune în balanță la vremea sa, de sigur nu vor duce pe șovinisti la realizarea utopiei lor fantastice, ci vor duce la înengunchiarea celor ce atâta vreme s'au înșelat pe sine, în contul stării reale a lucrurilor.

Convocarea congresului catolic. Foile din Budapesta sunt informate, că deputatul sâcuiu Ugron Gábor împreună cu mai mulți deputați ai congresului catolic au decis, că dacă până în 7 Februarie nu va fi convocată comisia de 27 congresuali, prin o adresă scrisă de 50 deputați vor cere convocarea congresului. Afacerea autonomiei catolice, după-cum se vestește, va fi adusă și în discuția camerei, în formă de interpelație din partea partidului popular.

Chestia activității...

(*) E natural să se discute, de oare-ce se apropie alegerile, ear presa maghiară chiar mai alaltăori a publicat un comunicat, prin care căuta să vire zizanie între Români, vestind că „gruparea dela Arad“, unde rolul îl duce Mangra, plănuește o schimbare de front, contra căreia la Brașov, Sibiu, Lugoj, etc. etc. „partida opusă prepară o întâmpinare colosală“, așa că un războiu este iminent între Români.

S'a și găsit cine-va, la Budapesta, care alarmat de „tradarea“ ce s'ar prepara în Arad, bate clopotul în dungă, scriind în „autorizata“ dela — centru un articol, în care după ce mântue cu „activistul“ dr. A. Munteanu și cu mitropolitul Mețianu, despre noi serie:

„Ce steag va desfășura însă gazeta episcopului Goldiș, e o enigmă, după cum enigmatică e și finuta din trecut a acestei foi. Rusu-Sirianu, cu cunoscuta-i consecvență, poate scrie tot așa le bine pentru activitate, cât și contra ei. E chestie de tact, și este chestie de dispoziție spirituală a patronului Goldiș. Un lucru însă se poate observa. În diecesa Aradului se fac deja agitări electorale și „Tribuna Poporului“, care atât de aprig veghează asupra a tot ce se întâmplă prin — Sibiu, nu vede nimic în jurul său...“

Întâiu de toate: „Tribuna Poporului“ nu este „gazeta episcopului Goldiș“, aceasta am declarat-o de mult. Ci este un organ național absolut independent, care, ca și „Tribuna“ pe când o conduceam noi, se inspiră din popor și ține cu credință la programul național. Dacă în ceea-ce privește însă tactica, chipul cum noi credem că s'ar pute servi mai bine programul național, ne deosebim în anume cazuri de alți confrăți, să zicem chiar de cei în fruntea cărora stă d. Coroianu, toți Românii de bine vor înțelege, că aceasta nu însemnează cătuși de puțin lipsă de dragoste pentru neam.

Recriminările „Tribunei“ nu pot fi deci socotite de cât ca o răutate, cu care noi fiind obișnuiți de altfel, trecem înainte.

Privitor la partea personală, unde „Spectatorul“ „Tribunei“ insinuă în-consecvență primului nostru redactor, nu simte oare actualul director al „autorizatei“, fost redactor al lui Miron, că se vorbește de funie în casa spânzuratului?!... De cincisprezece ani, de când primul nostru redactor servește cauza națională ca publicist, se află în mijlocul aceluiași prieten, propagând aceleași idei, ceea-ce desigur nu se poate afirma despre nici unul dintre directorii cari au urmat la „Tribuna“ după crasă. Daianu a fost adus adică acolo dela „Dreptatea“, Păcățianu dela o fițică guvernamentală din Banat, ear Moldovanu dela „Telegraful“...

Cum servim noi cauza națională, judecă publicul cel mare, și brevet de capacitate desigur nu dela corespondenții din Budapesta ai „Tribunei“ așteptăm.

Să admitem însă că și noi suntem activiști. Ar fi oare asta o crimă, și încă așa de mare, încât să îndreptătească pe „Tribuna“ ca într'un articol, earăși „trimis d'afară“, să ne insulte, să tragă la indoială iubirea noastră de neam, zicând (în nrul dela 2 Februarie) că am întemeiat ziarul „anume numai cu scopul de a deserviri opera de destrucțiune inaugurată de guvern“?

Așa se lămurește chestia activității? Se vede că autorizata a ajuns acum un fel de organ al tuturor ne-coptilor politici, ori a bătrânilor năbădăioși ca Șuluț, cari îndată ce nu-i fi de o părere cu ei, te toacă în cap.

Așa se susține pasivitatea? Noi am declarat că până ce fie chiar într'o conferență neautorizată de guvern nu vom hotărî să schimbăm tactica de luptă, stăm pe baza programului național, și nici în chestie de tactică nu ne abatem dela hotărârile conferințelor naționale.

Unde-i șovăire aici? Reamintim însă tocmai confrăților sibieni, că acum doi ani, într'o serie de articole, chiar „Tribuna“ pleda pentru pasivitate în Ardeal și activitate în părțile ungurene. Ori cu atâtea schimbări de directori, „autorizații“ își schimbă și părerile?

De altminteri isuși nașul pasivi-

tații, dl Rațiu, la 1869, când s'a proclamat pasivitatea își exprimasă părerea, că în doi trei ani se va reveni earăși la activitate... Geaba le spunea adică Șaguna contrarul, cei ce s'au adunat la Mercuria prevedeau o schimbare repede în bine. Dl Rațiu vroia să sperie numai cu pasivitatea. Acum pare că și-a făcut dogmă din tr'însa!

Corespondentul din Pesta al autorizatei ne mai acuză că veghiăm asupra a tot ce se face (?) în — Sibiu, dar nu știm nimic din ce se petrece în comitatul nostru.

Eată o afirmare gratuită, pe care nu o va crede nici chiar venerabilul dl Rațiu.

Cum stăm noi în comitat, am dat o dovadă strălucită Lunia trecută. Ear' cât de prost stau cei dela Sibiu, a mărturisit-o chiar „Tribuna“, care condamnă și ea aspru indolența constatată între Românii din comitatul presedei.

A zice deci că „ziarul aradan înoată în apele oportuniste și joacă o politică de duplicitate“, e o calomnie pe care lăsăm să o disprețuiască întreaga obște română.

În resumat: dacă confrății sibieni în felul acesta înțeleg să discute chestia activității, dovedesc un singur lucru: sunt un perfect element pentru-ca print'r-ênșii intrigile puse la cale în presa maghiară să aibă efectul cel mai salutar — nu pentru cauza națională română însă!

Și în numărul dela 3 Februarie confrății dela Sibiu se ocupă de activitate, într'un articol de fond, trimis d'afară, precum și într'un al doilea articol, earăși trimis d'afară (comod e noul director). Al doilea articol este deja al II dintr'o serie („Revenire“). Dirigiitorii marelui politici naționale fac tot felul de excursiuni, dând un caracter cu deservire personal articolului, legându-se într'una de primul nostru redactor, deși dl Rațiu știe bine, că dl Rusu Șirianu nu stă singur la ziar, ci în gruparea „Tribunei Poporului“ sunt toate elementele, cari au întemeiat „Tribuna“ și au dus greul luptelor până la 1895.

Personalităților nu răspundem. Fiind-că confrății vorbesc însă într'una de revenire, ca să curmăm ori-ce indoială, declarăm că un singur comitet național am cunoscut și recunoscut: pe cel instituit la 1892, și întregit la 15 Noemvrie 1895. Acesta s'a spart. Nu în urma ordonanțelor guvernului maghiar însă, cum într'una serie „Tribuna“, ci în urma manoperelor d-lui Coroianu, aprobate și duse la îndeplinire de dl Rațiu, în colaborare cu poliția și judecătoria din Sibiu. Atunci au părăsit pe dl Rațiu pe lângă d-nii Brote, Albin și Dr. V. Lucaciu, Dr. Barcianu, N. Cristea, D. Comșa, Aurel Suciu, M. Veliciu, Dr. V. Fodor, Dr. G. Tripon, Dr. G. Popovici, V. Mangra și alții. Ear după ce la 1 Februarie 1896 comitetul se mai intrunise odată — și ultima oară — încercând să se împace lucrurile, tot

di Rațiu a fost cel care în loc de a respecta hotărârile aduse, s'a dat legat lui Dăianu și Coroianu, care l'au și dat apoi de mal, nu numai pe d-na, dar întreaga organizare din trecut.

Încearcă di Rațiu și întrunească comitetul cel ales legal și hotărârile ce le-ar aduce, le vom recunoaște obligatorii pentru noi. Un comitet-villem însă, cum 'și-l'a compus di Rațiu din gineri, nepoți, aceea societate pe acți dela „Tipografia”, nu recunoaștem că are drept a vorbi în numele nației.

Cât despre insinuarea, că noi umblăm să întemeiăm alt partid, când de atâtea ori am dovedit cu fapte, că stăm pe baza programului național și luptăm desigur cu mai multă vigoare decât „autorizații” dela Sibiu, o respingem cu toată energia.

Tot ceea-ce dorim este, ca partidul național să ajungă earăși vremurile dinainte de 1896, ear' pentru aceasta e necesar — vorba din „Dreptatea” de acum trei ani — să fie înlăturate din cale buturugele.

Noi ne supunem unui program, ear' nu unor persoane. Ear' solidaritate înseamnă să ne adunăm cu cei cari știu și pot duce luptă națională, ear' nu cu neputința intrupată dela Sibiu.

Din Austria.

Din Viena sosește știrea, că clubul partidului catolic popular și central de odinioară au fuzionat; cu care ocaziune au lansat un manifest, în care se declară, că păstrând punctul de vedere austriac, fustinea, care va purta numele club central, va fi întotdeauna gata de a lupta pentru drepturile specifice germane, și va înfrunța și respinge atacurile netemeinice. Intru-cât privește parlamentul, va sprigini pe cei ce vor să-i redea capacitatea de a munci și va ajuta rezolvarea chestiilor economice sociale și convenționale pe cale parlamentară.

Președinte a fost ales Kathrein, fost președinte al parlamentului, prim-vicepreședinte Treinfelst, al doilea Puchs.

Față cu aceste pactnice înclinațiuni ale „clubului central”, dacă vom aminti

declarațiunile deputatului ceh Klofaț, eroul tătălăului dela ședința de deschidere a parlamentului, vom fi depin lamuriți asupra situației parlamentare.

Intr'un interview Klofaț, după-ce declară că Cehii n'au încredere în Germani, că vor lucra în Dieta Bohemiei, dar în parlament vor merge cu lupta până la cușite, — întrebat dacă vor demonstra Cehii și la citirea mesagiului Tronului, răspunde:

— Dacă mesagiul va conține un ascuțit contra intereselor noastre naționale, vom fi nevoiți să luăm poziție contra, în Burg chiar. Să nu se caute a ne înfrica cu superioritatea de forță a Germanilor, pentru-că suntem hotărâți să urmărim politica Burilor, și eventual intrăm în luptă desperată.

Ziarul „Narodni Listy” spune în această privință, că dacă ministerul Körber a pus vre-un pasagi, în mesagiul, despre limba cehă, ca limbă mijlocitoare, atunci Germanii de sigur vor face o propunere pentru limba de stat germană. Atunci Reichsrathul va sbura, pentru-că 15 milioane de Slavi nu vor suferi, ca în Austria, unde ei sunt în majoritate, să fie tratați ca Slovacii în Ungaria.

Cu astfel de auspicii, e mare probabilitatea, că Körbar nu va eși la bun sfârșit cu Reichsrathul, — dar nici constituționalismul austriac, nici dualismul nu dorm pe rose.

Contele Tisza enigmatic.

In mijlocul îndelungatelor debateri în Dieta asupra budgetului feluritelor resorturi ministeriale, interesul deputaților e îndreptat mai ales asupra revizuirii legii de incompatibilitate.

De Vineri deja, comisia respectivă a început să se ocupe de revizia acestei legi. Cea dintâiu hotărâre a comisiei este, ca proiectul pregătit de referentul Rohonyi Gyula să fie multiplicat și împărțit între membrii comisiei. S'a pornit o lungă discuție în ce privește modul de procedare. Ministrul-președinte Széll a propus, ca și relativ la procedare să se facă un proiect, care asemenea să fie distribuit între membri și spriginește ideea, ca, în locul comisiei permanente actuale, din cas în cas să aducă sentință în afaceri de incompatibilitate o

comisie constituită în formă de juriu, din mai mulți deputați ai camerei. Față cu această propunere, din partea opoziției se stăruie, ca pentru căți-va ani, cât adevăd durează competența judicaturii Curiei, tot această judicatură să se introducă și pentru anume cazuri de incompatibilitate.

Scopul principal ar fi, ca să se „curățe” odată viața parlamentară, legislațiunea să se constituie din elemente independente, ca cei-ce formează parlamentul să fie aleși după voința „națiunii” și de alt scop să nu fie conduși, decât numai de servirea intereselor „națiunii”.

In mijlocul acestor preocupări patriotice, se ivește ca un moment de mare importanță și de tot enigmatic pentru patrioți: absicerea în zilele trecute a contelui Tisza István de toate funcțiunile sale, cari ar fi incompatibile cu mandatul de deputat și cari, afară de alte multe onorarii, — îi aduceau anual un venit fix de 80.000 floreni.

Nu pot să-și explice patrioții: ce anume fintește prin asta contele Tisza, căci — sic foile opoziționale — nu de flori de măr a absis el de aceste venituri considerabile.

Ca o combinație în această chestie, eadă un comunicat al foii „Magyarország” în numărul de ieri, 3 l. c. n., auzit din gura unui deputat guvernamental:

„Contele Tisza István — sice acest comunicat — nimic nu face fără un scop deosebit. Nu asvirte el dela sine un venit de 80 mil floreni pentru o fantasmagorie. La tot cazul, că în dosul acestei hotărâri se ascunde ceva ce gând rezervat, nu se poate numi, dar, fără îndoială, ajunge atât, cât face absicerea de considerabila lui „activitate pe teren economic”. Să scrutăm, ce voește Tisza István? Vrea să fie ministru? Se poate. Pentru asta ar trebui să-și asigure un anume partid. Sateliții tatălui său încep a se împrăștia; trebuie deci să se îngrijească de-un nou „Anhang”. Ear pentru asta poate să fie o cale potrivită și aceea, că contele Tisza cu abnegație va lupta pentru interesele deputaților, ca aceștia să poată ocupa funcțiuni pe la institutiile de bani și la alte întreprinderi. Prin aceasta 'și-ar obliga pentru sine pe toți aceia, cari nu pot să subziste numai din onorariul deputăției, dar cari, îndată-ce au căsăt din deputăție, — 'și-au perdat și întărare la puternicele institutiile de bani. La sprigina acestor oameni contează contele Tisza, că o să-l ajute a se înălța. Socoteala nu e rea; e însă întrebare, că si-va oare contele Tisza în stare să oprească în loc curentul dominant și să împiedece revisuirea legii de incompatibilitate? In asta mulți se îndoiesc. Căci, ori-și-cât de mare e străfărea în cercuri guvernamentale de-a menține starea

actuală de lucruri, — mișcarea pornită a devenit deja atât de mare, că nici un fel de contra-curent nu va fi în stare să împiedice modificarea în direcție corectă a legii de incompatibilitate!”

Khazarii lui Bartha.

Un om de tot ciudat e di Bartha Miklós, deputatul ugronist dela Cluj. Ca unul din cei mai șovinistiți fi ai „națiunii singure alcătuitoare” di Bartha în Budapesta e filosemit, ear' la Cluj — antisemit. Seria de articole despre khazarii sau jidovii săi, imigrați din Galiția, dînsul n'a utesat s'o publice în organul său din Pesta, ci s'a dus până la foaia sa provincială „Ellensék” din Cluj, de unde — ferește Doamne! — afară de „Alkotmány”, să-i reproducă o iotă macar din articoliții săi nici una dintre suratele pestane.

Intr'un al doilea articol, publicat în „Ellensék” despre năvala outropitoare a khazarilor în părțile de sus ale Ungariei, între altele, deputatul seculiu Bartha mai sorie următoarele:

„Khazarul vine, khazarul se duce. Ba-gajul li atârână pe spate într'e până mur-dă. Întâiu vine singur, ear' familia 'și-e lasă dincolo, la poala muntelui, la vr'un cârcămar sau în vr'un grajd pustiu, sau sub vr'un măr pădureț, la marginea pădurii.

Khazarul, furișat peste graniță în țeară, mai întâiu de toate știricește proporția numerică, în care se află khazarii din sat față cu poporațiunea. Numărul legal este: 1 la 14, ceea ce înseamnă, ca 14 săteni să se vină pe un khazar. Asta e cea dintâiu condiție, ca el să poată trăi. Dacă numărul khazarilor peștece proporția aceasta, atunci nou-venitul „oaspe” își vede de drum și-și caută alt sat.

Fundamental acestei proporții este, că din agoniseala a 14 săteni, khazarul poate să trăiască, fiindcă mai din una, mai din alta, din agoniseala fiecăruia el poate să jupoaie câte 20 la sută. Și poate nu numai să trăiască, dar și la avere poate să'ajungă. Vorbind în cifre rotunde, dacă bietul sătean câștigă într'un an 100 fl., din aceștia khazarul își scoate pentru sine cel puțin 20 fl. Li mai rămân deci omului 80 fl. Dacă această operație se face cu 14 săteni, pentru fiecare urmează să-i rămână câte 80 fl., în timp-ce khazarul a pus în pungă 280 fl. Prin urmare, venitul khazarului întrece pe al singuraticilor săteni cu 200 fl.

Prăfuleț în raza de soare.

— Istorisire. —

(Continuare.)

Erau odată foarte fericiți. El, omul viu și simpatie — cu puțin înainte de a se căsători își făcuse o prăvălie. Ea, femeia gingasă și iubitoare — duceau o viață lăcșoasă — și dacă ea-și făcea vre-o obiecțiune modestă, el răspundea, că le permit mijloacele așa ceva. Aceasta s'a continuat până după nașterea Viorelei. Atunci femeii li bătu la ochi firea lui schimbăcioasă; acum era nervos, arțăgos — acum era vesel afară din cale. Și la într-bărrile ei îngrijate li răspundea că nu se simte bine. Intr'o zi veni acasă, palid și enervat, li spuse că trebuie să facă o călătorie și că în câteva zile se va întoarce — își îmbrățișă soția și copila — și se depărtă.

De atunci nu s'a mai întors, — și soția lui, care li aștepta cu neliniște, primi numai o scrisoare. A crezut că va muri de

durere! Singură, părăsită și fără mijloace — căci cu negoțul le-a mers rău dela început, însă ea n'a știut nimic despre asta. El i-a tot tănuit, în speranțele lui; — a trebuit să dea faliment. S'a dus departe ca să-și creese o altă existență, și apoi mai târsiu să-și aducă soția și copilul. Tecla ar fi putut trăi și fără de el; fiindcă femeile pot trăi și cu puțin. De câte ori nu zimbă cu amărăciune, când foamea și grija țineau pasă la ușa ei. Dar în fine, a trecut și peste asta și după multe străduințe, li succese să deschidă o mică prăvălioaară de albituri, din al cărei venit modest putea trăi destul de bine. Ducea o viață liniștită și singuratecă; fetița era unica ei mângâiere. De bărbatul ei nu mai auzise nimic.

La ce? Dragostea lui, de mult și-a smuls-o din inimă și nu l'ar fi mai putut iubi nici odată. S'așa retrasă, a trăit mulți ani grei.

Viorela se înbolnăvi foarte rău. Palidă și îngrijată, priveghia tinăra mamă, la patul ei, ajutată fiind numai de credincioasa ei servitoare. Cu dragoste plină de jertfă, se îngrija ziua și noaptea de copilul ei, și

căuta să ghicească ori-ce dorință, de pe buzele-i arse de friguri. Și totuși pe cea mai mare dorință nu i-o putea îndeplini. Fetita striga nelincetată pe tată-său; și ce tortură pentru mamă, când cu micile-i mânuțe o respingea cu impaciență:

„Nu, nu tu mamă, cheamă pe tata!”

Așa-dar' totuși! El a răpit dragostea copilului, care până acum aparținea numai și numai ei. A trebuit să-și stringă buzele, pentru-ca să suprima un țipet de durere — țipetul inimii desperate. De atunci n'o mai cercetase; însă știa că-și întimpina fetița, ori de câte ori venia dela școală. Ea nu putea împiedeca aceasta, fiindcă era silită să stea în prăvălie, dar spre siguranță o trimitea cu servitoarea. Bătrâna însă se retrăgea frumusețea la o parte, când vedea că tatăl se apropie de copilul său. Și dacă stăpâna o muștra pentru asta, ea se scusa cu inima-i compătimitoare, că el e un domn așa de admirabil și bun, și-și inbește copilul atât de mult. Tecla zimbă cu amărăciune, ce știa el, ce-i dragostea către un copil, pe care ea l'a crescut cu griji și dureri? A părăsit frageda ființă fără compătimitoare, acum vine și întinde mâna spre dragălașa floare, ce era a lui. Fie dar' — va suporta și această durere. Sau Dumnezeu se

opune și ia copilul lui, însă și al ei, pentru-că ea nu voia să-l împartă cu tatăl de al aparținea și lui.

„Tata! chiamă pe tata! răsună la urechile ei o voce ferbinte și rugătoare.

O luptă grea se începe în inima ei, și numai mecanicește își îngrijia fetița. Doctorul li spuse dimineața, că dacă nu se hotărârește să îndeplinească dorința copilului — atunci el nu mai ia nici o responsabilitate asupra-și. Cu teamă își strînse mica favorită la piept, șoptindu-și cuvinte pline de gingășie.

Deodată însă fetița deveni palidă și zise încet:

„Tătuțule”.

Atunci mama se ridică hotărâta, — mi bine, fie a lui, decât s'o vadă murind. Al D-zeule, dacă ar fi prea târziu! Scrise repede câteva cuvinte și le trimise. Ce începe trece un ciaz; și dacă el n'ar veni? Fetita deveni mai neliniștită și mai palidă. Tinăra femeie asculta cu atențiune la fiecare pas în fine — aceștia erau pașii lui — curios, e după nouă ani și încă tot li recunoștea imediat. Nu triumfător, după-cum se aștepta, și serios și îngrijat se apropie de ea.

In chipul acesta soarta luptei e de-aia. Fiind economica lupta aceasta, cel mai cardinal factor de putere este banul. Dar eata, ca khazarul are 250 fl., pe-cand oteanului li raman abia 80 floreni. Prin urmare, khazarul poate sa ducă in luptă cu mult mai mulți soldați decât adversarul său. — ne mai vorbind de avantajile de tactică... Apoi acolo, unde s'a așezat, khazarul mai știe: ce fel de om e fibirul, volgăbirul, notarul și judele cercual regesc. Indeosebi însă ce fel de om e gendarmul, dar mai ales: cum se are cărcimarul cu finanții? Este finanțul cu ochii in patru, om de viață e, ori conștiu de chemarea sa?

Primind răspunsuri mulțumitoare, khazarul se întoarce la locul, unde și-a lăsat familia. La informațiile cuvenite, pleacă apoi in sat întreaga caravană, însă nu deodată. Băiatul khazar, deja in vârsta de 12 ani, el singur și de sine stătător știe să isprăvească cucerirea patriei. In distanță de 4-5 kilometri unul de altul — așa pleacă membrii familiei khazarului. Circulația la graniță e ferventă. Khazarii sunt unul ca altul: îndrăgostiți, murdari, cu caftan și cu perciuni sunt toți. Trecerea noilor veniți deci nu bate la ochi.

Se așează pe teritorul recunoscut: unul aici, altul colo. Negustorul și cărcimarul totdeauna au trebuință de servitoare și servitor. Kar cei mai mulți khazari sunt negustori sau cărcimari: între aceștia se împartie deci frimile nou venite, — ca servitoare, servitori sau ajutători.

Cine poate s'o observe aceasta? Sau și dacă observă: cine să aștepte pericol s'au legalitate in aceea, că o fată nou-venită măsură beutura in „chelnerai”? „Acum am angajat-o” — ar răspunde stăpânul cărcimel, — sau: „e un copilșorfan dela o rudă a mea din Galiția”, sau: „a venit pe-o mi-două să se vază”, — ar mize despre fiacșul percianat.

Asta trebuie s'o treci cu vederea, deoarece ce acolo foarte des se întâmplă căsătorii rituale. Jidănașul din Galiția e luat ca servitor la casa Ovreiului cu fete din comitatul Bereg. Părinții fetei li pun la probă spiritul lui de gospodărie. Dacă corespunde așteptărilor lor, atunci li dau fata de soție și tinera părechie servește la bătrâni până atunci, până când însurășii pot să stea pe picioarele proprii. La matriculantul civil foarte rar se duc.

Asemenea imigrație foarte cu greu se poate împiedeca. Dacă ei ar veni in masse, atunci altfel ar sta lucrul; dar ei vin unul-câte-unul. In contra torentului te poți apăra, dar împotriva negurei nu te poți.

„Pentru-ce nu m'ai chemat mai curind Tecla, ca să suportăm împreună teama și grija, pentru copilul nostru?”

Ea li privi mirată — ce curios vorbea! „Adecă este al tău, sau al meu”, zise ea cu o voce răgușită.

El o privi adânc și compătitor, nu-i răspunde însă nimic, ci ingenuche lângă patul micel bolnave.

„Mica mea Viorică, fetița mea, m'auzi tu? Tată-tău e lângă tine!”

Ce gingașe și domolă era vocea lui! ea își apăsa mâinile pe piept, cunoștea foarte bine acest accent lingușitor.

(Va urma)

Trad. de Eugenia Pinciu.

După aceste expuneri, Bartha Miklós invinuetă pentru răul acesta și pe autoritățile administrative, municipale și sătești, cari, sau nu se interesează din destul, sau sunt eludate de viclenia Ovreiilor, ori apoi sunt impotente și fricoase față de elementul khazarilor.

Inșiră mai multe cazuri, cum acesți khazari, priu fel de fel de apucături și mișelii, — scapă neatinși de urmărirea legii, parte in urma legăturilor de sânge ce-o au cu Ovreiul satului, de care au răcoare întreagă antistia și pretura; parte in urma protecției mari, ce Ovreiil peste tot o găsească începând de jos din comună, până sus la guvernul țării. Apoi continuă:

„Cazurile înșirate nu întăresc simțământul de drept, ci frica peste tot ce se poate observa c'o au autoritățile noastre față de khazari. Întăresc acea credință generală, că Christos e prieten al khazarilor. Khazarul e un popor privilegiat. Lui mai multe sunt permise, decât altora. Afacerile și daraverile lui se rezolvă la moment; procesul și-l câștigă cu ușurință. Abuzurile el și le știe totdeauna ascunde. Unde se știe in dreptul său, khazarul e apărat cu toată tăria; unde nu e in drept, acolo el e apărat și cu mai multă putere. A fi khazar însemnează — a te bucura de toate privilegiile moderne”.

Iubileul „Reuniunii femeilor române din Brașov”

Implinindu-se 50 ani dela înființarea „Reuniunii femeilor române din Brașov”, cea mai veche între reuniunile noastre de acest fel, existente in patrie, — comitetul actual al numitei reuniuni a început să facă toate pregătirile necesare pentru o demnă sărbătoare a iubileului semi-secular de existență, ceea-ce s'a statorit pe ziua de Trei-Sfinți. Lucrările spre acest scop ale comisiunilor arangitoare au înaintat astfel, că deja s'au trimis și invitațiile la această festivitate, care promite a fi una din cele mai frumoase și demne.

Invitarea, ce am primit, este următoarea:

„Reuniunea Femeilor Române din Brașov” invită la festivitatea iubileului său de 50 de ani, ce se va ține in Brașov Marți, in 30 Ianuarie (12 Fer.) 1901 după următorul program:

I. 1) La 9 oare dimineața parastas pentru inițiatorii, înființătorii și binefăcătorii Reuniunii in Biserica Sf. Nicolae din Scheiu. 2) După parastas încununarea mormintelor inițiatorilor, a președintelor și a membrilor răposate din primul comitet, precum și a secretarilor răposati ai Reuniunii.

II. Ședința festivă, care se va ține in sala cea mare a gimnasiului român gr-or. la 11 oare a. m. după următorul program: 1. Deschiderea ședinței din partea președintei Reuniunii, D-na Agnes Dușoiu; 2. „Psalmul XVI”, de Eusebiu Mandyczewski, executat de corul Reuniunii române de gimn. și cântări, condus de D-nul G. Dima; 3. Discurs festiv, ținut de Doamna Elena A. Mureșianu; 4. Declamațiune, executată de o elevă din Internatul orfanelor întreținut de Reuniune; 5. „Misiunea femeii române”, disertațiune de D-na Maria B. Baiulescu; 6. „Imn de mulțumită”, de S. Jadassohn, executat de corul Reuniunii române de gimnast. și cântări, condus de D-nul G. Dima.

III. La 9 oare seara bal in sala Redutei orașenești.

Comitetul Reuniunii prin: Agnes Dușoiu, președintă. Lazar Nastasi, secretar.

Invitații din afară sunt rugați a înștiința Reuniunea — pe adresa secretarului: D-lui Lazar Nastasi, profesor — până la 27 Ianuarie (9 Febr.) a. c., dacă și câte persoane vor lua parte și cu care tren so-

sesc aici, ca să se poată lua dispoziții pentru încuarterare și întâmpinare la gară.

In gară persoanele însărcinate de Reuniune cu primirea vor purta pe piept o pantlică albă.

Bilete de intrare la ședința festivă se capătă la secretarul reuniunii, dl Lazar Nastasi, profesor.

Judecata poporului in America.

Un cas de executare nespun de înfiorător se anunță din America. In comuna Leavenworth, in statul Conșas, un biet Negru bănuț fiind că și-a ucis soția, — a fost înhățat de popor din temniță și a fost ars de viu tocmai in locul, unde se săvârșise crima. Vr'o 8000 de oameni au privit in liniște până in sfârșit scena îngrozitoare a executării.

Nenorocitul Negru se chema Alexander Fred și legat de o șină a drumului de fer, a fost dus dela poliție in temnița Connty. Oamenii din comună, înarmați cu rude de fer, au spart porțile temniței, de unde au scos pe Alexander și in strigătele de bucurie ale mulțimei, l-au trit la locul de executare.

L'au vârsat peste tot corpul cu petrol și l'au aprins, deși nenorocitul până in momentul din urmă și-a accentuat nevinovăția.

Mulțimea infuriată numai cu greu a putut să străbată in temniță, fiind toate ușile încuiate. La început poporul a cerut pe cel bănuț in toată liniștea, dar neîmplinindu-i-se cererea, — el a recurs la siluire. Astfel au spart ușile și au străbătut in temnița nenorocitului, pe care abia de tot târziu l-au putut găsi, fiindcă el se ascunsese într'o celulă. Unul din mulțimea turbată a început să-l pisese cu un ciocan in cap așa, că sigur l-ar fi omorât pe loc, dacă nu interveniau alții din mulțime.

După asta nenorocitul Negru a fost trit până la locul de pierzare, unde bietul in continuu striga: „Oameni buni, nu mă uicideți! Eu sunt cu totul nevinovat, martor îmi este Dumnezeu!”

„Mintefte!” — a fost răspunsul mulțimei. — „Să-l ardem de viu!”

Negrul din nou a cercat să se apere: „Voi, oameni, un lucru nedrept faceți, dacă mă omorți. Nu eu am săvârșit omorul și într'o zi, nu peste mult, voi veți găsi pe cel vinovat. Știu că înzadar vă spun eu aceasta, dar adevărul e, că sunt nevinovat, nevinovat!”

Nimic nu l'a folosit însă toată apărarea. Mai mulți inși l'au legat mâinile, l-au așezat de-asupra rugului și l'au vârsat cu petrol: și — însuși tata femeii ucise a dat foc rugului de sub ginerele osândit de popor la o moarte atât de înfricoșată.

E de notat, că asemenea executare oribilă deja a treia oară se întâmplă, ca săvârșită într'un timp scurt, între Negrii acelu stat american.

Noutăți

Arad, 4 Februarie n. 1901.

Ortutay Gyula, deputatul cercului Gurahonț (comitatul Aradului) și fost protoprietor al acelu cerc, a reposit Sâmbătă, in 2 Februarie n.

Răscumperare de feliicitări. Cuvioșia Sa Dr. Iustin Suciu și-a răscumperat gratulațiunile de anul nou cu suma de 5 coroane, pentru fondul de ajutorare al tinerimei seminariale. Iosif Vuculescu diacon in Șepreuș cu 5 coroane.

Câți locuitori are Petersburgul? După statistica din urmă, capitala Rusiei are azi 1.439.000 locuitori. In curs de 10 ani s'au sporit adecă cu 403.561 de suflete. Asta

însemnează, că Petersburgul se desvoaltă enorm de repede, așa, că populațiunea lui se sporțește aproape in fiecare an cu câte 40.000.

Tolstoi greu bolnav. Se anunță din Petersburg, că contele Leo Toltoi, marele scriitor și filantrop rus, de câteva zile e greu bolnav. Având in vedere și vârsta înaintată a bolnavului, atât medicii, cât și familia se așteaptă la catastrofă, care mult nu va ave să întârzie.

Samurache, cunoscutul „director”, în-cercă să facă spirit in jurul chestiei unde e centrul lumii?

Samurache, nu te întinde! Doar tu nu poți, in chestie de geografie, să ai de cât o singură noțiune: că pământul se învârte — când te întorci adică acasă dela „Novara”!

Bal in Blaj se va aranja Marți, in 12 Februarie n. in sala „Otelului Univers”. Venitul curat va fi destinat pentru fondul studenților bolnavi. Comitetul aranjator: Aron Deac, președinte. Gavrilă Precup, vice-președinte. Dr. Ioan Rațiu, secretar. Octavian Bonfiniu, cassar. Valeriu Suciu, controlor. Dr. Ambrosiu Chețian, Iacob Mureșan, Ioan Fodor, Aurel P. Bota, Teodor Vandor, Ioan Băgăian. Inceputul la 8 ore seara. Prețul de intrare: de persoană 2 coroane, o familie de 8 membri 4 coroane, de mai mulți 5 cor. Suprasolviri se primesc cu mulțumită și se vor cuita pe cale ziaristică.

Invitare. Tinerimea română meseriașă din Oradea-mare cu onoare invită la concertul împreunat cu joc, ce-l va arangea Vineri in 2/15 Februarie, in sala dela „Arborele Verde”. Venitul curat este destinat spre înființarea unui fond pentru ajutorarea învățăceilor de meserii, lipsiți de mijloace. Inceputul la 7 1/4 ore seara. Prețul de intrare: Pentru o persoană 1 coroană, pentru o familie 3 coroane. Suprasolviri generoase se primesc la adresa învățătorului Nicolae Fîru in Oradea-mare (Ujváros) și cu mulțumită se vor cuita pe cale ziaristică.

Izlamul cucerește. Ziarul panizlam „Servet” din Constantinopol anunță, că in jumătatea din urmă a anului trecut: 18 familii ovrești și 8 grecești din Smyrna au trecut la legea izlamă. Mohamedanismul — zice numita foaie — face mari cuceriri și in lumea nouă și, după un conspect mai nou, in America trăesc azi vr'o 45.000 de muzulmani. Numai in Statele-Unite sunt vr'o 20.000 mohamedani de curând stabiliți, și beii lor, Mehmet Lannet a primit îngăduință dela autoritățile orașului New-York, de a înființa acolo o gîmie turcească.

Se caută un conducător de prăvălie in Siria (Vilagos). Doritorii să se adreseze d-lui G. Popovici, protopop.

HAZ.

O lecție de gramatică.

Învățătorul Negrilă: „Copii! In ora trecută v'am explicat, care este pluralul substantivului „pas”. V'am arătat că există mai multe formațiuni. De pildă 1) „pas” (dela a pași) are pluralul „pași” (pași) plur. „pașale”; „pas” (strimtoare) pl. „pasuri”... (Scoate ziarul „Tribuna”.) Cetim acum in „Tribuna”, in primul articol din 13/26 Ianuarie, următoarea propoziție: „Dar pe lângă pasuri greșite am făcut noi și pasuri bune și concrete”. Să-mi spuneți deci băeți, la care din aceste trei casuri se potrivește pluralul din „Tribuna”?... (Copii tac nedumeriți.) Zi tu, Silvestre, că tu ești elșu!

Silvestru Moldovan: Mă log... nu tiu!... p. conformitate: Delaquant.

ULTIME ȘTIRI.

Londra, 2 Februarie. Cu data de 31 Ianuarie s'au raportează din Pretoria ziarului „Standard”: Fostul președint Pretorius, care fusese la mareașalul bur Botha, pentru a se înțelege cu el in privința încheierii păcii, — s'a reîntors fără nici o ispravă. Toate încercările pentru a se ajunge la o împăciuire între părțile beligerante, — s'au dovedit zadarnice.

Editor. Aurel Popovici Barclanu. Red: respuns: Ioan Russu Șirianu.

„BIHOREANA“, institut de credit și economii societate pe acții în Oradea-mare.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Bihoreana“, societate pe acții în Oradea-mare, conform dispoziției §-lui 19 din statute, se invită

la a doua adunare generală ordinară,

care se va ține în Oradea-mare la 28 Februarie 1901 st. n. la 10 ore înainte de amiază în localul institutului.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt următoarele:

1. Alegerea a trei membri pentru verificarea procesului verbal.
2. Raportul anual al direcțiunii.
3. Raportul comitetului de revisiune despre examinarea computului anual, a bilanțului și a propunerilor pentru împărțirea profitului.
4. Stabilirea bilanțului anual și deliberare asupra împărțirii profitului curat.
5. Fixarea prețului marcelor de prezență pe anul 1901.
6. Determinarea scopului spre care, la propunerea direcțiunii, este a se întrebuința suma amintită în §-ul 61 punctul f.

Se atrage atențiunea domnilor acționari la următoarele dispoziții din statute :

§. 24. Pentru folosirea dreptului de vot se recere, ca acționarul să fie trecut ca proprietar al acțiilor sale în cărțile institutului cel puțin cu 6 luni înainte de adunare și cu una zi înainte de aceasta să depună pe lângă revers la direcțiunea institutului, respective la locurile designate de direcțiune, acțiunile sale, eventual și dovezile de plenipotință.

Acțiunile depuse la locurile designate de direcțiune, se vor lua în considerare numai încât reversul despre depunere, cel mult în ziua premergătoare adunării generale s'a depus la institut.

În legătură cu dispozițiile §-lui 24 din statute, avem onoare a notifica, că în ședința plenară direcțională ținută la 30 Ianuarie 1901 pentru depunerea, respective primirea acțiilor și edarea documentelor despre depunere, s'a designat în acest an, respective au fost rugate institutele Albina Victoria, Silvania, Economul, Oraveiană și Patria.

Oradea-mare, 30 Ianuarie 1901.

Direcțiunea institutului.

Debit		Contul Bilanțului.				Credit	
		Coroane	fl.		Coroane	fl.	
21	Cassa în număr — — —	15962	05	1	Capital social — — —	600000	
2	Capital neversat — — —	31495	—	4	Fondul de rezervă Cor. 6268.62	6519	
9	Cambii de bancă Cor. 745608.57				4% interese „ 250.74	86	
	Descriere „ 3275.30	742333	27	7	Depuneri spre fructificare —	521243	
11	Cambii cu acoperire ipot. —	223057	—	29	Depozite de cassă — — —	1946	
13	Credite hipotecare — — —	154585	—	38	Dividende neridicate — — —	1018	
16	Credite de cont-curent — — —	20708	77	43	Cambii reescomptate — — —	82915	
17	Credite pe efecte — — —	5853	—	36	Saldul intereselor transitoare —	12887	
19	Credite personale — — —	4915	—		Profit net — — —	38303	
34	Capitale elocuate la alte institute	68289	34			16	
45	Efecte proprii — — —	440	—				
47	Immobile — — —	1298	35				
25	Mobilier — — — Cor. 4199.66						
30	10% descriere „ 419 96	3779	70				
33	Diverse conturi debitoare —	2115	29				
		1,274.831	77			1,274.831 77	

Debit		Contul Profitului și Perderilor				Credit	
		Coroane	fl.		Coroane	fl.	
4	4% interese la fondul de rezervă	250	74	10	Interese de la cambii de bancă	56932	
44	Interese de reescompt — — —	1136	64		„ „ „ cu		
8	Interese după depuneri — — —	23276	41	12	„ „ „ acoperire hipotecară — —	15396	
31	10% dare după interese — —			14	Interese de la credit hipotecar	11825	
	de depuneri — — —	2827	65	18	„ „ „ pe efecte	502	
32	Contribuție — — —	6811	73	20	„ „ „ personale	376	
27	Salare — — —	12361	98	16	„ „ „ cont curent	1285	
26	Spese curente (tipărituri, porto, luminat, încălzit etc.) — —	3744	75	35	„ după cap. eloc. la alte institute 70% scut. de dare) —	2551	
28	Chirie — — —	1360	18	23	Provisiune	2081	
41	Marce de prezență — — —	2476	—	3	Interese de întârziare a acționarilor	2291	
48	Descrieri — — —	1195	26			86	
	Profit net — — —	38303	18				
		93.244	48			93.244 48	

Oradea-mare, 31 Decembrie 1900

Dr. Coriolan Pap m. p.,
director executiv.

Iosif Diamandi m. p.,
contabil.

DIRECȚIUNEA:

Iosif Roman, m. p.

Iosif Vulcan, m. p.
președinte.

Nicolau Zigre, m. p.
v. președinte.

Moise Nyes, m. p.

Iosif Moldovan, m. p.

Andrei Horvaik, m. p.

Petru Pântya, m. p.

Dr. Nicolae Popovici, m. p.

Antoniu Palladi, m. p.

Subsemnatul comitet am examinat contul prezent și l-am aflat în deplină regulă și în consonanță cu registrele institutului.

Oradea-mare, 30 Ianuarie 1901.

Comitetul de revisiune:

Samuil Ciceronescu, m. p.

Toma Pacala, m. p. președinte

Sava Raicu, m. p.

Dr. Florian Duma, m. p.

Petru Popescu, m. p.